4. Smyrnov I., Mylnychuk T., Tokarchuk O., et al. The impact of geopolitical risks on global supply chains. *Journal of Information Systems Engineering and Management*, 2025, 10(1), Article em01866, pp. 1–14. DOI: https://doi.org/10.52783/jisem.v10i12s.1866.

5. Чмутова І. М., Гайналій А. О**.** Оцінка глобальних ризиків з позицій управління безпекою підприємств України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2024. № 2. С. 91–98. DOI: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-336.

УДК 339.9:334.012.64:330.341.1:005.334

Орел А. М.
д. е. н., професор, професор кафедри маркетингу
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0003-0823-3346;

Рабчук С. В.
аспірант
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна
ORCID ID: 0009-0003-3463-2540

ІННОВАЦІЙНІ КЛАСТЕРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ АДАПТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ І РИЗИКІВ

Сучасний розвиток міжнародного бізнесу відбувається в умовах підвищеної невизначеності, спричиненої глобальними економічними кризами, геополітичною нестабільністю, цифровою трансформацією та посиленням конкурентної боротьби. У цих умовах особливої актуальності набувають адаптивні механізми мотивації бізнесу, здатні забезпечити його гнучкість, інноваційність і стійкість до зовнішніх ризиків. Одним із таких інструментів виступають інноваційні кластери, які об’єднують підприємства, наукові установи, державні структури та інвесторів у межах спільної інноваційної екосистеми. Це передбачає необхідність пріоритезації всього процедурного підходу до них [1, с. 238].

Інноваційні кластери сприяють активізації міжнародного бізнесу через формування сприятливого середовища для обміну знаннями, розвитку технологій та розширення міжнародних партнерств. Кластерна взаємодія дозволяє підприємствам знижувати трансакційні витрати, швидше адаптуватися до змін ринкової кон’юнктури та підвищувати конкурентоспроможність на глобальних ринках. Водночас адаптивна мотивація бізнесу реалізується через доступ до інноваційних ресурсів, фінансових стимулів, спільних дослідницьких програм та цифрових платформ співпраці [2]. Усі складові кластерної системи інтегруються в цілісний механізм, який виступає вагомим компонентом формування мотивації міжнародного бізнесу та сприяє підвищенню його ролі в глобальному середовищі (табл.1).

Таблиця 1 – Роль інноваційних кластерів у мотивації міжнародного бізнесу

Компонент кластеру	**Мотиваційний механізм**	**Інструменти реалізації**	**Очікуваний ефект для міжнародного бізнесу**	**Потенційні ризики**
Інноваційна екосистема	Стимулювання технологічного розвитку	R&D-центри, стартап-акселератори, трансфер технологій	Підвищення конкурентоспроможності та інноваційності	Технологічна залежність, високі інвестиційні витрати
Партнерські мережі	Кооперaційна мотивація бізнесу	Міжнародні альянси, стратегічні партнерства, крос-кластерна взаємодія	Доступ до нових ринків і ресурсів	Конфлікти інтересів, культурні бар’єри
Інституційна підтримка	Регуляторна та фінансова мотивація	Гранти, податкові стимули, державні програми	Зниження витрат і ризиків інтернаціоналізації	Політична нестабільність, зміна регуляцій

Компонент кластеру	Мотиваційний механізм	Інструменти реалізації	Очікуваний ефект для міжнародного бізнесу	Потенційні ризики
Інформаційно-аналітичне середовище	Зниження інформаційної невизначеності	Цифрові платформи, маркетингові дослідження	Кращі стратегічні рішення та швидка адаптація	Кіберризики, інформаційна асиметрія
Людський капітал	Мотивація через знання та компетенції	Освітні програми, міжнародні стажування	Підвищення продуктивності та інноваційності	Відтік кадрів, нестача кваліфікацій

Джерело: розроблено авторами.

Особливу роль кластери відіграють у мінімізації ризиків міжнародної діяльності, оскільки сприяють диверсифікації ринків, посиленню інформаційної підтримки та формуванню стратегічних альянсів. Це створює умови для стійкого розвитку підприємств навіть у періоди глобальних економічних і політичних потрясінь. Кластерна взаємодія забезпечує доступ до актуальної аналітичної інформації, технологічних ресурсів і спільних інноваційних платформ, що підвищує адаптивність бізнесу до змін глобального економічного середовища. Завдяки ефекту синергії підприємства отримують можливість оптимізувати витрати, прискорювати інноваційні процеси та ефективніше реагувати на геополітичні виклики. Інноваційні кластери сприяють розвитку спільних інфраструктурних і логістичних рішень, підвищенню рівня цифровізації бізнес-процесів і формуванню стійких каналів міжнародної співпраці. Це дозволяє зменшити вплив зовнішніх чинників, підвищити стабільність операційної діяльності та зміцнити конкурентні позиції компаній на світових ринках. Кластерний підхід формує сприятливі умови для довгострокового та стійкого розвитку підприємств навіть у періоди глобальної економічної нестабільності, політичних трансформацій і технологічних змін. Сучасні кластери переважно є протидією домінуванню і поширенню транснаціональних компаній у глобалізованій економіці, виникаючи на національному, регіональному та муніципальному рівнях [3, с. 70].

Інноваційні кластери виступають ефективним інструментом адаптивної мотивації міжнародного бізнесу, забезпечуючи синергію інновацій, партнерства та стратегічного управління ризиками. Їх розвиток є важливим чинником підвищення конкурентоспроможності національних економік і інтеграції бізнесу в глобальний економічний простір.

Список літератури

1. Корнієцький О., Краснорyцький О., Моісєєва Н., Орел В. Методологічні засади взаємодії регіональних транспортно-логістичних систем в процесі просторових трансформаційних змін в економіці. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 2. С. 235–239. URL : https://doi.org/10.31891/mdes/2023-8-32.

2. Кравчик Ю., Маргасова В., Шевченко Е. Інноваційний механізм логістичного забезпечення розвитку підприємств в умовах нестабільності. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences.* 2025. Vol. 346, No. 5. Pp. 161-170.

3. Редзюк Є. В. Формування конкурентоспроможних кластерів україни в умовах глобальних викликів. *Стратегія економічного розвитку України.* 2024. № 53. С. 63–77. URL : https://doi.org/10.33111/sedu.2023.53.063.077.

УДК 005.5:331.101(477.87) : 658.012.1

Пасько М. І.
к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, логістики та інновацій
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна
ORCID: 0000-0002-2784-4997

ДИСТАНЦІЙНА РОБОТА ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

В умовах воєнного стану та посилення глобальної геополітичної турбулентності дистанційна робота перестала бути альтернативною формою організації праці й стала стратегічним інструментом управлінських рішень у міжнародному бізнесі. Для українських організацій, інтегрованих у міжнародні виробничі, логістичні та сервісні ланцюги, дистанційна зайнятість стала ключовим механізмом